บทที่ 3
ลูกหนี้และตั๋วเงินรับ

กิจการที่ดำเนินงานทางการค้าการจำหน่ายสินค้ามีทั้งการขายเป็นเงินสดและเงินเชื่อ การขายสินค้าเป็นเงินเชื่อนั้นจะลงรายการไว้ในบัญชีลูกหนี้ และในขณะเดียวกันถ้าต้องการทราบว่าลูกค้าผู้ใดเป็นหนี้อยู่จำนวนเท่าใด จะมีบัญชีลูกหนี้รายตัวแสดง ซึ่งยอดรวมของบัญชีลูกหนี้รายตัวจะเท่ากับบัญชีลูกหนี้ที่แสดงในสมุดแยกประเภททั่วไป นอกจากลูกหนี้ที่เกิดจากการขายสินค้าและบริการแล้ว ยังมีลูกหนี้ที่เกิดจากการให้เงินยืมแก่พนักงาน บริษัทในเครือ บริษัทร่วม และการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า เป็นต้น

ความหมายของลูกหนี้

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเรื่องหนี้ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 194 ว่า “ด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้ย่อม มีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้.....” (สมชาย บำรุงทรัพย์ และณัฐวิภา ผลเกลี้ยง, 2544, หน้า 121) ดังนั้น หนี้จึงหมายความรวมถึงสิทธิเรียกร้องที่มีต่อบุคคลอื่น อันจะเป็นเหตุให้ได้รับเป็นเงิน สินค้าหรือบริการในอนาคต แต่ในทางบัญชี ลูกหนี้ หมายถึง สิทธิที่กิจการจะเรียกร้องให้บุคคลอื่นอันส่งมอบสินทรัพย์หรือบริการให้กับตน ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต

ลูกหนี้ (receivable) หมายถึง สิทธิเรียกร้องจากบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นในรูปเงินสด สินค้าหรือบริการ (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2538, หน้า 61)

จากความหมายของลูกหนี้ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ลูกหนี้ เป็นสิทธิเรียกร้องที่กิจการมีต่อบุคคลอื่นหรือกิจการอื่นให้ชำระหนี้ ซึ่งอาจจะชำระเป็นเงินสด สินค้า หรือบริการก็ได้ แต่จะต้องชำระภายใน 1 รอบระยะเวลาการดำเนินงานของกิจการ

ประเภทของลูกหนี้

ลูกหนี้ของกิจการสามารถจัดประเภทได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ลูกหนี้การค้า (trade receivables) หมายถึง ลูกหนี้ที่เกิดจากการดำเนินการค้าตามปกติของธุรกิจ โดยไม่คำนึงถึงว่าจะใช้ชื่อบัญชีอย่างไร เช่น ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ให้

ความหมายรวมถึงบัญชีระหว่างธนาคารที่มีดอกเบี้ย เงินให้กู้ยืม และดอกเบี้ยค้างรับ สำหรับกิจการประกันภัยให้ หมายความรวมถึงค่าเบี้ยประกันภัยค้างรับ เงินค้างรับเกี่ยวกับการประกันต่อ และเงินให้กู้ยืม เป็นต้น ลูกหนี้ประเภทนี้เป็นสินทรัพย์ที่สำคัญ เพราะเป็นเงินจำนวนมากและมีอัตราส่วนที่สูง เมื่อเทียบกับยอดรวมของสินทรัพย์ทั้งสิ้นของธุรกิจ ลูกหนี้จะบันทึกบัญชีเมื่อได้ส่งมอบสินค้าให้แก่ลูกค้าแล้ว ซึ่งจะไม่รวมการขายสินค้าที่ส่งไปให้ลูกค้าในกรณีขายเผื่อชอบ หรือในกรณีฝากขาย เพราะกรรมสิทธิ์ในสินค้ายังไม่ได้โอนเป็นของลูกค้าหรือ ผู้รับฝากขาย

ลูกหนี้ค่าบริการ ลูกหนี้ตามสัญญาจ้างทำของ ลูกหนี้ตามสัญญาก่อสร้างจะบันทึกบัญชีลูกหนี้เมื่อทำงานเสร็จ หรือถ้างานยังไม่เสร็จสิ้น ณ วันสิ้นงวด จะบันทึกบัญชีลูกหนี้ตามสัดส่วนของที่ทำเสร็จ การขายสินค้าโดยวิธีผ่อนชำระ แม้รอบระยะเวลาการผ่อนชำระจะนานเกินกว่ารอบระยะเวลาบัญชี ลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระก็ถือเป็นลูกหนี้การค้าได้ และจัดเป็นสินทรัพย์หมุนเวียน การขายสินค้าให้เจ้าหน้าที่ เสมียนพนักงานของบริษัท โดยมีเงื่อนไขการชำระหนี้เช่นเดียวกับลูกค้าอื่น ๆ อาจนำไปรวมกับลูกหนี้การค้าได้

ลูกหนี้ที่มียอดเครดิต ถ้ามีจำนวนเงินเล็กน้อยอาจนำไปหักจากลูกหนี้รวม และแสดงเป็นยอดลูกหนี้สุทธิในงบดุล แต่ถ้ามีจำนวนมาก ควรแสดงรายการให้ชัดเจนว่าเป็นเพระเหตุใด และแสดงไว้ภายใต้หัวข้อหนี้สินหมุนเวียน เช่น เงินล่วงหน้าค่าสินค้าจากลูกค้า หรือเงินที่ได้รับชำระเกินมา ควรแสดงเป็นบัญชีลูกหนี้ที่มียอดเครดิต

2. ลูกหนี้อื่น (other receivables) ลูกหนี้อื่นหมายถึงลูกหนี้ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการดำเนินการค้าตามปกติของกิจการ เช่น

2.1 ลูกหนี้และเงินให้พนักงานกู้ยืม กิจการบางแห่งอนุญาติให้พนักงานกู้ยืมเงินของกิจการไปใช้ได้ หากต้องชำระคืนภายใน 1 ปี ให้ถือเป็นสินทรัพย์หมุนเวียน แต่ถ้าการกำหนดชำระคืนเงินเกินกว่า 1 ปี ถือว่าเป็นเงินลงทุนระยะยาว

2.2 เงินมัดจำ หมายถึง จำนวนเงินที่กิจการนำไปมอบให้กับผู้อื่นเพื่อเป็นหลักประกันว่ากิจการจะรับผิดชอบ ในการปฏิบัติงานหรือปฏิบัติตามสัญญาที่ได้ตกลงไว้ เงินจำนวนนี้จะได้รับคืนเมื่อความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามสัญญาสิ้นสุดลง

2.3 สิทธิเรียกร้องบางอย่าง เช่น สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากบริษัทประกันภัยเมื่อสินค้าเสียหาย

2.4 เงินภาษีได้รับคืน ในกรณีที่กิจการจ่ายเงินภาษีมากกว่าจำนวนที่ต้องจ่ายจริง จำนวนภาษีที่จ่ายเกินนี้ กิจการจะได้รับคืนภายหลัง เมื่อได้รับหลักฐานแสดงการยินยอมคืนภาษีให้จากกรมสรรพากร

2.5 เงินจ่ายล่วงหน้าตามสัญญาซื้อ หมายถึง เงินที่ผู้ขายขอให้ผู้ซื้อ จ่ายค่าสินค้าไว้ล่วงหน้าก่อนส่งมอบสินค้า โดยปกติผู้ขายจะต้องส่งสินค้าให้ผู้ซื้อภาย ในระยะเวลาการดำเนินการปกติของกิจการหรือภายใน 1 ปี ถือว่าเงินจ่ายล่วงหน้านี้เป็นสินทรัพย์หมุนเวียน

2.6 รายได้ค้างรับ หมายถึง รายได้ที่มิได้เกิดจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการ แต่เป็นรายได้อื่น เช่น เงินปันผลค้างรับ ค่าเช่าค้างรับ ดอกเบี้ยค้างรับ ถือเสมือนเป็นลูกหนี้อย่างหนึ่ง แต่ไม่เรียกว่าเป็นลูกหนี้ เพราะเป็นรายได้ที่จะต้องได้รับในงวดนั้น แต่ยังไม่ถึงกำหนดเวลาจะได้รับ จึงตั้งเป็นรายได้ค้างรับแทน ถือว่าเป็นสินทรัพย์หมุนเวียน

ปัญหาของการวัดค่าลูกหนี้ ในการพิจารณาลูกหนี้ตามบัญชี มีปัญหาที่ต้องพิจารณาดังนี้

1. ส่วนลดการค้า (trade discount) ในการขายสินค้ามักจะมีการลดราคาที่แสดงไว้ (list price) ส่วนลดการค้าอาจกำหนดเป็นอัตราเดียวหรือหลายอัตราก็ได้ เช่น ราคาที่กำหนดไว้ 3,000 บาท ส่วนลดการค้า 20% และ 10% ราคาขายคำนวณได้ดังนี้

ราคาที่กำหนด	3,000	บาท
ส่วนลดครั้งแรก 20% ของ 3,000 บาท	600	บาท
คงเหลือ	2,400	บาท
ส่วนลดครั้งที่สอง 10% ของ 2,400 บาท	240	บาท
∴ ราคาขาย	2,160	บาท

ส่วนลดการค้าเป็นกลยุทธ์ทางการตลาด ซึ่งจะไม่มีการบันทึกในบัญชี ดังนั้น ราคาที่จะบันทึกก็คือ ราคาสุทธิ (ราคาที่กำหนดหักส่วนลดการค้า)

2. ส่วนลดเงินสด (cash discount) ส่วนลดเงินสดเป็นส่วนที่ผู้ขายลดให้แก่ผู้ซื้อในกรณีที่ชำระเงินภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ถ้าไม่สามารถชำระเงินได้ภายในเวลาที่กำหนดก็ต้องชำระเต็มตามจำนวนใบกำกับสินค้า เช่น ราคาตามใบกำกับสินค้า 3,000 บาท เงื่อนไขการชำระเงินกำหนดว่า 2/10, n/30 ซึ่งหมายความว่า จะต้องชำระค่าสินค้า 3,000 บาทนี้ภายในเวลา 30 วัน แต่ถ้าชำระภายใน 10 วัน นับจากวันที่ซื้อสินค้า จะได้รับส่วนลด 2% ซึ่งเท่ากับ (2% x 3,000 บาท) ถ้าพิจารณาให้ละเอียดจะเห็นว่าระยะเวลาจากวันที่ 11 ถึงวันที่ 30 เท่ากับ 20 วัน ซึ่งเทียบเท่ากับส่วนลด 60 บาทนั้น อัตราส่วนลดนั้นมิใช่ร้อยละ 2 แต่เป็นร้อยละ 36.6 ต่อปี ซึ่งสูงมาก ส่วนลดประเภทนี้จึงใช้เป็นสิ่งจูงใจให้ลูกค้ารีบชำระหนี้

ในการบันทึกรายการเกี่ยวกับส่วนลดเงินสด มีวิธีปฏิบัติ 2 วิธี คือ

2.1 วิธีตั้งราคาเผื่อส่วนลดจ่าย (allowance method) วิธีนี้จะบันทึกลูกหนี้ตามราคาเต็มแต่บันทึกรายการขายเท่ากับราคาเงินสด ผลต่างจะถือเป็นค่าเผื่อส่วนลดจ่าย ถ้าชำระภายในกำหนดที่ได้ส่วนลด ก็จะหักส่วนลดนั้นจากบัญชีค่าเผื่อส่วนลดจ่าย

2.2 วิธีราคาขายขั้นต้น (gross sale method) วิธีนี้บันทึกลูกหนี้เต็มจำนวนยอดขาย และบันทึกส่วนลดเมื่อลูกค้าชำระหนี้

ตัวอย่างที่ 3.1 วันที่ 1 ธันวาคม 25x7 กิจการจำหน่ายสินค้าเป็นเงินเชื่อ 50,000 บาท เงื่อนไข 2/10,n/30 ในวันที่ 10 ธันวาคม 25x7 ได้รับชำระหนี้ 38,000 บาท และได้รับชำระในวันที่ 30 ธันวาคม 25x7 อีก 7,000 บาท ที่เหลือยังเก็บเงินไม่ได้ การบันทึกบัญชีดังนี้

รายการ	วิธีตั้งราคาเผื่อส่วนลดจ่าย	วิธีราคาขายขั้นต้น
25x7 ธ.ค. 1 ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ 50,000 บาทเงื่อนไข 2/10n/30	ลูกหนี้ 50,000 ขาย 49,000 ค่าเผื่อส่วนลดจ่าย 1,000	ลูกหนี้ 50,000 ขาย 50,000
ธ.ค. 10 รับชำระหนี้ 38,000บาท	เงินสด 37,240 ค่าเผื่อส่วนลดจ่าย 760 ลูกหนี้ 38,000	เงินสด 37,240 ส่วนลดจ่าย 760 ลูกหนี้ 38,000
ธ.ค. 30 รับชำระหนี้ 7,000 บาท	เงินสด 7,000 ลูกหนี้ 7,000 ค่าเผื่อส่วนลดจ่าย 140 รายได้จากส่วนลดจ่าย 140	เงินสด 7,000 ลูกหนี้ 7,000
ธ.ค. 31 ปรับปรุงรายการวันสิ้นงวด	ค่าเผื่อส่วนลดจ่าย 100 รายได้จากส่วนลดจ่าย 100	

การแสดงในงบการเงิน

วิธีตั้งราคาเผื่อส่วนลดจ่าย		วิธีราคาขายขั้นต้น	
งบกำไรขาดทุน		งบกำไรขาดทุน	
ขาย	49,000	ขาย	50,000
รายได้อื่น :		หักส่วนลดจ่าย	760
รายได้จากส่วนลดจ่าย	240		
	49,240		49,240
งบดุล		งบดุล	
ลูกหนี้	5,000	ลูกหนี้	5,000

รับคืน (sales returns) สินค้าที่ลูกค้าซื้อไปแล้ว บางครั้งอาจชำรุดหรือไม่ตรงตามที่สั่ง ลูกค้าจะส่งคืนกลับมายังผู้ขาย และขอให้ผู้ขายลดราคาให้ ในทางบัญชีจะบันทึกสินค้าที่รับคืนมาในราคาที่ขายให้โดยเดบิต รับคืน เครดิต ลูกหนี้ แต่กิจการบางแห่งอาจเห็นว่าการค้านั้นจำเป็นจะต้องยอมรับสินค้าที่ชำรุดหรือถูกส่งคืนกลับมาอยู่เสมอ จึงควรที่จะมีการประมาณยอดที่จะรับคืนไว้ถ้ากิจการสามารถประมาณจำนวนสินค้ารับคืนได้แน่นอน ก็อาจตั้งประมาณสินค้ารับคืน ณ วันสิ้นงวด

ตัวอย่างที่ 3.2 ในวันที่ 31 ธันวาคม 25x7 ยอดคงเหลือในบัญชีลูกหนี้เท่ากับ 47,200 บาท และคาดว่าจะมีการคืนสินค้า 3,500 บาท การบันทึกบัญชีดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7	รับคืน		3,500	-		
ธ.ค.31	ค่าเผื่อสินค้ารับคืน				3,500	-
	บันทึกประมาณการรับคืน					

บัญชีรับคืนจะนำไปหักจากยอดขายในงบกำไรขาดทุน และค่าเผื่อสินค้ารับคืนจะนำไปปรับกับบัญชีลูกหนี้ในงบดุล เช่นเดียวกับหนี้สงสัยจะสูญ และค่าเผื่อส่วนลดจ่าย แต่ในทางปฏิบัติการประมาณสินค้ารับคืนไม่มีผู้นิยมกัน เพราะยากที่จะประมาณได้ และสินค้าที่รับคืนในงวดนี้อาจเกิดจากการขายของงวดก่อน หรือสินค้าที่รับคืนในงวดหน้าก็อาจเกิดจากการขายในงวดนี้ ซึ่งเป็นส่วนที่ทดแทนกันได้ จึงทำให้ไม่มีผลกระทบกับงบการเงินเท่าใดนัก

การกำหนดมูลค่าของลูกหนี้ที่เก็บเงินไม่ได้

การดำเนินธุรกิจที่มีการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อนั้น ถึงแม้ว่าโดยส่วนใหญ่ลูกหนี้จะชำระหนี้ตรงตามกำหนดเวลา แต่ก็มีบางส่วนที่ไม่ชำระ ซึ่งกิจการต้องติดตามทวงถามโดยวิธีการต่าง ๆ เช่นส่งจดหมาย โทรศัพท์ หรือส่งพนักงานออกติดตาม ถ้าถึงที่สุดแล้วไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้ ในกรณีเช่นนี้จะถือว่าลูกหนี้นั้นเป็นหนี้สูญ ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 11 ของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2543, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. หนี้สูญ หมายถึง ลูกหนี้ที่ได้ติดตามทวงจนถึงที่สุดแล้ว แต่ไม่ได้รับชำระหนี้และได้ตัดจำหน่ายออกจากบัญชี

2. หนี้สงสัยจะสูญ หมายถึง ลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้และถือเป็นค่าใช้จ่ายของรอบระยะเวลาบัญชีนั้น

3. ค่าเผื่อหนี้สูญหรือค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ หมายถึง จำนวนที่กันไว้สำหรับลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ และถือเป็นบัญชีปรับมูลค่าที่ตั้งขึ้นเพื่อแสดงเป็นรายการหักจากบัญชีลูกหนี้ในงบการเงินเพื่อให้คงเหลือเป็นมูลค่าสุทธิของลูกหนี้ที่คาดหมายว่าจะเก็บได้

หนี้สูญแสดงเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน บัญชีหนี้สงสัยจะสูญเป็นบัญชีประเภทค่าใช้จ่าย จะนำไปหักจากรายได้ในงบกำไรขาดทุน ส่วนบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเป็นบัญชีประเภทปรับมูลค่า (valuation account) จะนำไปแสดงหักจากลูกหนี้ในงบดุล

การบันทึกบัญชีลูกหนี้ที่เก็บเงินไม่ได้

การบันทึกบัญชีลูกหนี้ที่เก็บเงินไม่ได้ มีวิธีปฏิบัติ 2 วิธี คือ

1. วิธีการตั้งประมาณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ในการจัดทำงบการเงินเพื่อให้งบการเงินนั้นแสดงมูลค่าที่เป็นฐานะที่แท้จริง จึงจำเป็นจะต้องมีการกะประมาณ จำนวนหนี้ที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้ขึ้นจำนวนหนึ่ง เป็นหนี้ที่แท้จริงของลูกหนี้นั้น ซึ่งการประมาณมูลค่าหนี้สงสัยจะสูญดังกล่าวมี 2 วิธี คือ (อำนวย ศรีสุโข, 2541, หน้า 66-71)

1.1 การประมาณหนี้สงสัยจะสูญจากยอดลูกหนี้ในวันสิ้นงวด คำนวณได้จาก

1.1.1 คำนวณเป็นอัตราร้อยละของยอดลูกหนี้ทั้งหมด ตามวิธีนี้อัตราส่วนของจำนวนหนี้สงสัยจะสูญคงที่

ตัวอย่างที่ 3.3 งบทดลองบางส่วนของบริษัท ก. จำกัด เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 25x7 มีดังนี้

ลูกหนี้	72,000
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	2,020
ขาย	630,000
รับคืน	2,600

ต้องการตั้งหนี้สงสัยจะสูญ 5% ของยอดลูกหนี้สิ้นปี

การคำนวณ

หนี้สงสัยจะสูญที่ต้องการ (5% x 72,000)	3,600	บาท
หนี้สงสัยจะสูญตามบัญชีที่มีอยู่	2,020	บาท
∴ จะต้องตั้งเพิ่ม	1,580	บาท

รายการบันทึกบัญชีดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7 ธ.ค.31	หนี้สงสัยจะสูญ ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ตั้งประมาณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ		1,580	-	1,580	-

	5% ของยอดลูกหนี้สิ้นปี					

1.1.2 คำนวณเป็นอัตราร้อยละของยอดลูกหนี้ที่ค้างชำระ โดยการจัดกลุ่มตามอายุของลูกหนี้ ตามวิธีนี้จะต้องตรวจดูลูกหนี้เป็นราย ๆ ไปว่าเป็นหนี้มาเป็นเวลานานเท่าไร แล้วจึงแบ่งพวกตามอายุของการค้างชำระเพื่อประมาณหนี้สงสัยจะสูญตามยอดค้างชำระนั้น โดยคิดอัตราส่วนสูงขึ้นเป็นลำดับ ตามระยะเวลาที่ค้างอยู่นั้น

ตัวอย่างที่ 3.4 บริษัท ราชาวดี จำกัด มีลูกหนี้ในวันสิ้นงวดทั้งหมด 67,500 บาท ซึ่งมีรายละเอียดของบัญชีแยกประเภทของลูกหนี้ดังนี้

ลูกหนี้ – ร้านสมัย จำนวน 20,000 บาท เกิดจากการขายเชื่อดังนี้

วันที่ 10 พ.ย. 25x7 จำนวน 10,000 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30

วันที่ 14 ธ.ค. 25x7 จำนวน 10,000 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30

ลูกหนี้ – ร้านพรแก้ว จำนวน 16,500 บาท เกิดจากการขายเชื่อดังนี้

วันที่ 18 ก.ย. 25x7 จำนวน 6,500 บาท เงื่อนไข 2/10, n/45

วันที่ 10 ต.ค. 25x7 จำนวน 2,000 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30

วันที่ 6 พ.ย. 25x7 จำนวน 8,000 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30

ลูกหนี้ – ร้านเอกชัย จำนวน 31,000 บาท เกิดจากการขายเชื่อดังนี้

วันที่ 3 ก.ย. 25x7 จำนวน 7,000 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30

วันที่ 4 ต.ค. 25x7 จำนวน 2,000 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30

วันที่ 1 ธ.ค. 25x7 จำนวน 22,000 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30

กิจการได้จัดแบ่งกลุ่มลูกหนี้ และกำหนดอัตราร้อยละของหนี้สงสัยจะสูญดังนี้

อายุลูกหนี้	อัตราร้อยละของหนี้สงสัยจะสูญ
หนี้ที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ	1
หนี้ที่พ้นกำหนดชำระ1-30 วัน	2
หนี้ที่พ้นกำหนดชำระ31-60 วัน	5
หนี้ที่พ้นกำหนดชำระเกินกว่า 60วัน	20

กิจการต้องวิเคราะห์อายุลูกหนี้ในแต่ละรายก่อน เพื่อจัดทำตารางแยกอายุลูกหนี้ ดังนี้

ลูกหนี้ – ร้านสมัย แยกตามวันที่ขายดังนี้

ครั้งที่ 1 เป็นหนี้ค้างชำระตั้งแต่วันที่ 10 พ.ย. 25x7 – 31 ธ.ค. 25x7 = 51 วัน

พ้นกำหนดเวลาชำระตามเงื่อนไข = 51 – 30 = 21 วัน

ครั้งที่ 2 เป็นหนี้ค้างชำระตั้งแต่วันที่ 14 ธ.ค. 25x7 – 31 ธ.ค. 25x7 = 17 วัน
เป็นลูกหนี้ที่ยังไม่พ้นกำหนดชำระ

ลูกหนี้ –ร้านพรแก้ว แยกตามวันที่ขายดังนี้

ครั้งที่ 1 เป็นหนี้ค้างชำระตั้งแต่วันที่ 18 ก.ย. 25x7 – 31 ธ.ค. 25x7 = 104 วัน
พ้นกำหนดเวลาชำระตามเงื่อนไข = 104 – 45 = 59 วัน

ครั้งที่ 2 เป็นหนี้ค้างชำระตั้งแต่วันที่ 10 ต.ค. 25x7 – 31 ธ.ค. 25x7 = 82 วัน
พ้นกำหนดเวลาชำระตามเงื่อนไข = 82 – 30 = 52 วัน

ครั้งที่ 3 เป็นหนี้ค้างชำระตั้งแต่วันที่ 6 พ.ย. 25x7 – 31 ธ.ค. 25x7 = 55 วัน
พ้นกำหนดเวลาชำระตามเงื่อนไข = 55 – 30 = 25 วัน

ลูกหนี้ –ร้านเอกชัย แยกตามวันที่ขายดังนี้

ครั้งที่ 1 เป็นหนี้ค้างชำระตั้งแต่วันที่ 3 ก.ย. 25x7 – 31 ธ.ค. 25x7 = 119 วัน
พ้นกำหนดเวลาชำระตามเงื่อนไข = 119 – 30 = 89 วัน

ครั้งที่ 2 เป็นหนี้ค้างชำระตั้งแต่วันที่ 4 ต.ค. 25x7 – 31 ธ.ค. 25x7 = 88 วัน
พ้นกำหนดเวลาชำระตามเงื่อนไข = 88 – 30 = 58 วัน

ครั้งที่ 3 เป็นหนี้ค้างชำระตั้งแต่วันที่ 1 ธ.ค. 25x7 – 31 ธ.ค. 25x7 = 30 วัน
เป็นลูกหนี้ที่ยังไม่พ้นกำหนดชำระ

จากการวิเคราะห์อายุลูกหนี้นำมาจัดทำตารางแยกอายุลูกหนี้ของบริษัทราชาวดี จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x7 ได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 ตารางแยกอายุลูกหนี้

บริษัทราชาวดี จำกัด
ตารางแยกอายุลูกหนี้
31 ธันวาคม 25x7

ลูกหนี้	รวม	หนี้ที่ยังไม่พ้นกำหนดชำระ	หนี้ที่พ้นกำหนดชำระแล้ว		
			1- 30 วัน	31- 60 วัน	เกินกว่า 60วัน
ร้านสมัย	20,000	10,000	10,000		
ร้านพรแก้ว	16,500		8,000	8,500	
ร้านเอกชัย	31,000	22,000		2,000	7,000
	67,500	32,000	18,000	10,500	7,000

เมื่อจัดทำตารางแยกอายุลูกหนี้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ขั้นต่อไปนำข้อมูลมาคำนวณหาค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ดังนี้

ตารางที่ 3.2 ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญโดยประมาณ

อายุลูกหนี้ (ระยะเวลาการค้างชำระ)	ลูกหนี้ค้างชำระ	อัตราร้อยละของหนี้สงสัยจะสูญ	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญโดยประมาณ
หนี้ที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ	32,000	1	320
หนี้ที่พ้นกำหนดชำระ			
1 – 30 วัน	18,000	2	360
31 – 60 วัน	10,500	5	525
เกินกว่า 60 วัน	7,000	20	1,400
	67,500		2,605

การบันทึกรายการปรับปรุงบัญชีในวันสิ้นงวดจะเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7 ธ.ค.31	หนี้สงสัยจะสูญ ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ปรับปรุงค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ		2,605	-	2,605	-

1.2 การประมาณหนี้สงสัยจะสูญจากยอดขาย ตามปกติหนี้สูญมักจะเกิดจากการขายเชื่อ ดังนั้น การประมาณหนี้สูญจึงต้องแยกการขายออกเป็นการขายสดและการขายเชื่อ แต่บางกิจการที่ไม่สามารถแยกได้ จะใช้ยอดขายทั้งหมดก็ได้

จากตัวอย่างที่ 3.3 ถ้าต้องการตั้งหนี้สงสัยจะสูญ 0.5% ของยอดขายสุทธิ

การคำนวณ

ยอดขายสุทธิ = 627,400 (630,000 – 2,600) บาท

หนี้สงสัยจะสูญ = 0.5% x 627,400

= 3,137 บาท

การบันทึกรายการปรับปรุงในสมุดรายวันทั่วไปจะเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
	หนี้สงสัยจะสูญ		3,137	-		
	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ				3,137	-
	ตั้งประมาณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 0.5% ของยอดขายสุทธิ					

และถ้าการขายนั้นมียอดขายเชื่อ 60% ของยอดขายทั้งหมด กิจการต้องการประมาณหนี้สงสัยจะสูญ 3% จากยอดขายเชื่อ

การคำนวณ

ยอดขายเชื่อ = (60% x 630,000) = 378,000 บาท

หนี้สงสัยจะสูญ = 3 % x 378,000

= 11,340 บาท

รายการบันทึกบัญชีดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
	หนี้สงสัยจะสูญ		11,340	-		
	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ				11,340	-
	ตั้งประมาณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 3% ของยอดขายสุทธิ					

2. วิธีการตัดจำหน่ายหนี้สูญ ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 11 เรื่องหนี้สงสัยจะสูญ และหนี้สูญ (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2543) ได้เสนอวิธีปฏิบัติในการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการตัดจำหน่ายหนี้สูญไว้ดังนี้

2.1 กรณีตัดจำหน่ายเป็นหนี้สูญได้ตามกฎหมายภาษีอากร เมื่อได้มีการติดตามทวงถามหนี้จนถึงที่สุดแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระหนี้และหนี้สูญนั้นเข้าเกณฑ์ที่จะถือเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิตามกฎหมายภาษีอากร ให้ตัดจำหน่ายบัญชีลูกหนี้รายนั้น เป็นหนี้สูญ และขณะเดียวกันให้บันทึกบัญชีกลับรายการ บัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ และหนี้สงสัยจะสูญจำนวนเดียวกันด้วย

ตัวอย่างที่ 3.5 ในวันที่ 1 มกราคม 25x7 กิจการมีบัญชีลูกหนี้คงเหลือยกมา 500,000 บาท และบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมียอดยกมา 100,000 บาท ต่อมาในวันที่ 1 มิถุนายน 25x7 กิจการได้ตัดจำหน่ายลูกหนี้ เป็นหนี้สูญจำนวน 5,000 บาท การบันทึกบัญชีดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7	หนี้สูญ		5,000	-		
มิ.ย. 1	ลูกหนี้				5,000	-
	จำหน่ายบัญชีลูกหนี้เป็นหนี้สูญ					
	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ		5,000	-		
	หนี้สงสัยจะสูญ				5,000	-
	บันทึกการตัดจำหน่ายหนี้สูญ					

2.2 กรณีตัดจำหน่ายเป็นหนี้สูญไม่เข้าข่ายการยอมรับตามกฎหมายภาษีอากร

จากกรณีตัวอย่างเดิม การบันทึกบัญชีดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7						
มิ.ย. 1	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ		5,000	-		
	ลูกหนี้				5,000	-
	บันทึกการตัดจำหน่ายหนี้สูญ					

หนี้สูญได้รับคืน

ในกรณีที่ลูกหนี้ที่ตัดจำหน่ายไปแล้ว ต่อมาได้นำเงินมาชำระหนี้ให้ทั้งจำนวนหรือเป็นบางส่วน จำนวนที่ได้รับชำระคืนถือเป็นรายได้อื่น (other receivables) ของกิจการ สำหรับขั้นตอนของการบันทึกบัญชีทำได้ดังนี้ (อำนวย ศรีสุโข, 2541, หน้า 76)

ขั้นที่ 1 โอนบัญชีลูกหนี้ที่ตัดจำหน่ายเป็นสูญไปแล้วกลับเข้าบัญชีลูกหนี้เพื่อแสดงรายละเอียดของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลูกหนี้ให้ครบถ้วน

ขั้นที่ 2 บันทึกการรับเงินจากลูกหนี้

การบันทึกหนี้สูญได้รับคืน กิจการต้องพิจารณาว่าเมื่อตัดจำหน่ายลูกหนี้นั้นเป็นไปตามกฎหมายภาษีอากร หรือ ไม่เข้าข่ายการยอมรับตามกฎหมายภาษีอากร เพื่อจะได้บันทึกบัญชีได้ถูกต้อง ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของหนี้สูญได้รับคืน

ตัวอย่างที่ 3.6 จากกรณีตัวอย่างที่ 3.5 กิจการได้ตัดจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีในวันที่ 1 มิถุนายน 25x7 จำนวน 5,000 บาท ต่อมาวันที่ 1 สิงหาคม 25x7 ลูกหนี้นำเงินมาชำระคืนให้ 3,000 บาท บันทึกรายการหนี้สูญได้รับคืน ดังนี้

1. กรณีจำหน่ายหนี้สูญเป็นไปตามกฎหมายภาษีอากร

ขั้นที่ 1 บันทึกหนี้สูญได้รับคืน

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7 ส.ค.1	ลูกหนี้ หนี้สูญได้รับคืน บันทึกลูกหนี้ที่ตัดจำหน่ายแล้วนำเงินมาคืน		3,000	-	3,000	-

ขั้นที่ 2 บันทึกการรับเงิน

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7 ส.ค.1	เงินสด ลูกหนี้ บันทึกการรับเงินสด		3,000	-	3,000	-

หนี้สูญได้รับคืนจะแสดงเป็นรายได้อื่นในงบกำไรขาดทุน

2. กรณีจำหน่ายหนี้สูญไม่เข้าข่ายการยอมรับตามกฎหมายภาษีอากร เป็นการบันทึกรายการจำหน่ายหนี้สูญออกจาก บัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญให้บันทึกกลับรายการที่ได้บันทึกไว้เมื่อตัดบัญชีลูกหนี้เป็นสูญ การบันทึกบัญชีดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7	ลูกหนี้		3,000	-		
ส.ค.1	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ				3,000	-
	บันทึกลูกหนี้ที่ตัดจำหน่ายแล้วนำเงินมาคืน					
	เงินสด		3,000	-		
	ลูกหนี้				3,000	-
	บันทึกการรับเงินสด					

การหาเงินสดโดยใช้บัญชีลูกหนี้

ในกรณีที่กิจการมีความต้องการใช้เงินสดอย่างเร่งด่วน และไม่มีเงินสดเพียงพอที่จะมาดำเนินการได้ จึงจำเป็นที่จะต้องหาเงินสดจากสถาบันการเงินต่าง ๆ โดยใช้บัญชีลูกหนี้ ให้เป็นประโยชน์ ในการหมุนเวียนของเงินสดตามวิธีต่าง ๆ ดังนี้

1. การนำบัญชีลูกหนี้ไปค้ำประกันเงินกู้ (pledging) ในกรณีนี้กิจการจะไปขอกู้เงินจากธนาคาร โดยนำบัญชีลูกหนี้เป็นหลักประกัน ซึ่งโดยปกติแล้วลูกหนี้จะไม่ทราบการกระทำนี้ และจะชำระหนี้ให้กิจการตามปกติ ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องบันทึกบัญชีในสมุดรายวันแต่ประการใด แต่ถ้ากิจการปิดบัญชีก่อนที่จะมีการชำระเงินกู้นั้นก็ควรจะเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน โดยใช้หมายเหตุท้ายงบการเงินด้วย เมื่อลูกหนี้ชำระหนี้ให้กิจการแล้วจะส่งเงินจำนวนนั้นไปให้ผู้ให้กู้ ถ้าลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ผู้กู้ยังต้องรับผิดชอบต่อผู้ให้กู้อยู่

ตัวอย่างที่ 3.7 วันที่ 1 ตุลาคม 25x7 กู้เงินจากธนาคาร 90,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 12 % ต่อปี โดยนำบัญชี ลูกหนี้จำนวน 100,000 บาท เป็นประกัน การบันทึกบัญชีเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7	เงินสด		90,000	-		
ต.ค. 1	เจ้าหนี้- เงินกู้				90,000	-
	กู้เงินจากธนาคาร โดยนำบัญชี					
	ลูกหนี้ ไปค้ำประกัน					

ในงบดุลวิธีเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการนำลูกหนี้ไปค้ำประกันดังนี้

บริษัท……..

งบดุล (บางส่วน)

วันที่ 31 ธันวาคม 25x7

สินทรัพย์หมุนเวียน

ลูกหนี้ (ดูหมายเหตุที่ 2) 100,0000

หนี้สินระยะยาว

เจ้าหนี้-เงินกู้ธนาคาร (ดูหมายเหตุที่ 2) 90,000

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

หมายเหตุที่ 2 กิจการกู้เงินจำนวน90,000 บาท กับธนาคารได้นำบัญชีลูกหนี้จำนวน จำนวน 100,000 บาท นำไปค้ำประกันเงินกู้

2. โอนบัญชีลูกหนี้ให้ผู้ให้กู้ (assigned) ตามวิธีนี้ผู้กู้จะโอนบัญชีลูกหนี้ให้กับผู้ให้กู้ ซึ่งตามปกติแล้วผู้ให้กู้จะคิดค่าธรรมเนียมและให้เงินต่ำกว่าบัญชีลูกหนี้ที่โอน ทั้งนี้ก็เพราะผู้ให้กู้จะต้องเผื่อไว้สำหรับหนี้ที่อาจเก็บเงินไม่ได้ อย่างไรก็ตามผู้โอนยังคงต้องรับผิดชอบในจำนวนลูกหนี้ที่โอนนั้น กล่าวคือ ผู้ให้กู้จะได้รับชำระครบตามจำนวนลูกหนี้ที่โอน ถ้าเก็บเงินได้จากลูกหนี้ไม่ครบ ผู้กู้ยังต้องรับผิดชอบชดใช้ให้จนครบ

ตัวอย่างที่ 3.8 เมื่อวันที่ 2 มกราคม 25x7 บริษัท เทพสตรี จำกัด ได้โอนบัญชีลูกหนี้จำนวน 50,000 บาท ให้แก่บริษัทเทพประทาน จำกัด โดยบริษัทเทพประทานจ่ายเงินให้เพียง 45,000 บาท และหักค่าธรรมเนียมอีก 2% นอกจากนี้ยังคิดดอกเบี้ย 1% สำหรับจำนวนเงินที่ยังไม่ได้จ่ายชำระในแต่ละเดือน รายการบัญชีเกี่ยวกับการโอนลูกหนี้ในสมุดบัญชีของบริษัทเทพสตรี จำกัด เป็นดังนี้

รายการค้า	**รายการในสมุดบัญชีของบริษัท เทพสตรีจำกัด**		
ม.ค. 2 โอนลูกหนี้จำนวน 50,000 บาท ได้รับเงินสด 90 % ของลูกหนี้ที่โอน หักค่าธรรมเนียม 2 %	ลูกหนี้ที่โอน	50,000	
	ลูกหนี้		50,000
	เงินสด	44,100	
	ค่าใช้จ่ายในการโอน	900	
	บริษัท เทพประทาน จำกัด		45,000
ม.ค. 31 เก็บเงินจากลูกหนี้ที่โอนได้ 30,150 ได้ส่งเงินชำระหนี้ให้บริษัทเทพประทานจำกัดพร้อมทั้งดอกเบี้ย1 % สำหรับจำนวนที่ค้างอยู่(45,000)	เงินสด	30,150	
	ลูกหนี้ที่โอน		30,150
	บริษัทเทพประทานจำกัด	29,700	
	ดอกเบี้ยจ่าย	450	
	เงินสด		30,150
ก.พ. 28 เก็บเงินจากลูกหนี้ ที่โอนได้ 17,000 บาทได้ส่งเงินชำระหนี้ให้บริษัท เทพประทานจำกัด พร้อมทั้งดอกเบี้ย 1 % สำหรับจำนวนที่ค้างอยู่ 15,300 (45,000 -	เงินสด	17,000	
	ลูกหนี้ที่โอน		17,000
	บริษัทเทพประทาน จำกัด	15,300	
	ดอกเบี้ยจ่าย	153	

29,700)	เงินสด	15,453
ปิดบัญชีลูกหนี้ที่โอนส่วนที่เหลือกลับไปบัญชีลูกหนี้	ลูกหนี้	2,850
	ลูกหนี้ที่โอน	2,850

ถ้าบริษัท เทพสตรี จำกัด ปิดบัญชีในวันที่ 31 มกราคม รายการในงบดุลจะเป็นดังนี้

บริษัท เทพสตรี จำกัด

งบดุล (บางส่วน)

31 มกราคม 25x7

สินทรัพย์หมุนเวียน		
ลูกหนี้		200,000
ลูกหนี้ที่โอน	19,850	
หัก บริษัทเทพประทานจำกัด	15,300	4,550
		204,550

3. การขายบัญชีลูกหนี้ (sales of account receivable) การขายบัญชีลูกหนี้จะขายให้ธนาคาร หรือสถาบันการเงิน ผู้รับซื้อบัญชีลูกหนี้ เรียกว่า แฟคเตอร์ (factor) จำนวนเงินที่ได้รับจากการขายลูกหนี้จะน้อยกว่าจำนวนลูกหนี้ที่นำไปขาย เพราะผู้รับซื้อบัญชีลูกหนี้ จะคิดค่านายหน้าและค่าติดตามจัดเก็บหนี้จากผู้ขายจำนวนหนึ่งด้วย

การคำนวณราคาขายลูกหนี้ จะต้องนำเอาลูกหนี้ที่ขายหักด้วยส่วนลดจ่าย ค่านายหน้า และค่าประกันค่าใช้จ่าย แล้วถึงเป็นจำนวนเงินที่ผู้ขายจะได้รับ

การขายบัญชีลูกหนี้อาจเป็นการขายโดยที่ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้สูญหรือหนี้ที่อาจเก็บไม่ได้ (sales of receivables without recourse) ซึ่งหมายถึงผู้ซื้อจะต้องรับความเสี่ยงและผลขาดทุนที่อาจเกิดขึ้นจากหนี้สูญเอง แต่ถ้าตกลงกันว่า ผู้ขายยังคงรับผิดชอบในหนี้สูญ (sales of receivables with recourse) ในกรณีนี้ผู้ขาย ยังคงต้องรับภาระความเสี่ยงและต้นทุนของรายการปรับปรุงยอดขายและหนี้สูญที่เกิดขึ้น ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการขายบัญชีลูกหนี้โดยไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้สูญ

ตัวอย่าง 3.9 เมื่อ 1 มีนาคม 25x7 กิจการขายบัญชีลูกหนี้ เป็นเงิน 100,000 บาท ให้บริษัทการเงิน บริษัทการเงินรับซื้อโดยคิดค่าธรรมเนียม 5% ของยอดลูกหนี้และสำรองเงินไว้เผื่อค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้น 10% ของยอดลูกหนี้ในเดือนมีนาคม และเมษายน บริษัทการเงินเก็บหนี้

ได้ 92,800 บาท รับคืนสินค้า 4,200 บาท ส่วนลดจ่าย 2,000 บาท และหนี้สูญ 1,000 บาท บริษัทการเงินส่งเงินที่เหลือคืนให้ผู้ขาย เมื่อ 1 พฤษภาคม 25x7
การบันทึกบัญชีดังนี้

ผู้ขาย (กิจการ)			ผู้ซื้อ (บริษัทการเงิน)		
25x7					
มี. ค. 1 เงินสด	85,000		ลูกหนี้	100,000	
ขาดทุนจากการขายบัญชีลูกหนี้	5,000		เงินสด		85,000
เงินประกันค่าใช้จ่าย	10,000		รายได้จากการซื้อบัญชีลูกหนี้		5,000
ลูกหนี้		100,000	เงินประกันค่าใช้จ่าย		10,000
ขายบัญชีลูกหนี้ 100,000 บาท โดยเสียค่าธรรมเนียม 5 % สำรองค่าใช้จ่าย 10 %					
มี. ค. - เม. ย.			เงินสด	92,800	
รับคืน	4,200		ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	1,000	
ส่วนลดจ่าย	2,000		เงินประกันค่าใช้จ่าย	6,200	
เงินประกันค่าใช้จ่าย		6,200	ลูกหนี้		100,000
เก็บหนี้ได้ 92,800 บาท รับคืนสินค้า 4,200 บาท ให้ส่วนลด 2,000 บาท หนี้สูญ 1,000 บาท					
พ.ค. 1					
เงินสด	3,800		เงินประกันค่าใช้จ่าย	3,800	
เงินประกันค่าใช้จ่าย		3,800	เงินสด		3,800
บริษัทการเงินส่งเงินประกันค่าใช้จ่าย ที่เหลือคืนให้ผู้ขายบัญชีลูกหนี้					

ตั๋วเงินรับ

การจำหน่ายสินค้าหรือบริการ กิจการส่วนใหญ่ยินดีขายเชื่อโดยรับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเป็นหนี้ คือกิจการอาจได้รับในรูปของตั๋วเงิน เช่น ตั๋วสัญญาใช้เงิน ตั๋วแลกเงิน หรือเช็คตั๋วเงินที่ออกให้แก่กันระหว่างกิจการเป็นได้ทั้งตั๋วเงินรับและตั๋วเงินจ่าย กล่าวคือ ผู้ขายจะเรียกว่าตั๋วเงินรับ เพราะเป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินตามตั๋ว และผู้ซื้อเรียกว่าตั๋วเงินจ่าย เพราะมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามตั๋ว ตั๋วเงินจึงเป็นตราสารที่ผู้จ่ายเงินจัดทำขึ้นมาและส่งมอบให้กับผู้รับเงินหรือเจ้าหนี้ตามเวลาที่ระบุไว้ในตราสารนั้น

ความหมายของตั๋วเงินรับ

ตั๋วเงินรับ (notes receivable) เป็นชื่อที่ใช้ในการบันทึกบัญชีสำหรับกิจการที่ได้รับชำระหนี้ด้วยตั๋วเงิน มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของ ตั๋วเงินรับไว้หลายทัศนะดังนี้

ตั๋วเงินรับ หมายถึง คำมั่นสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรโดยปราศจากเงื่อนไขที่บุคคลหนึ่งรับจะชำระเงินจำนวนหนึ่งที่แน่นอนให้แก่อีกบุคคลหนึ่งภายในเวลาที่กำหนด ปกติผู้ออกตั๋วเงินมักมีการตกลงที่จะจ่ายดอกเบี้ยให้แก่ผู้รับตามอัตราที่ตกลงกัน (กชกร เฉลิมกาญจนา, สุพิชชา โมรากุล, วชิระ บุณยเนตร, และปริญดา มณีโรจน์, 2545, หน้า 66)

ตั๋วเงินรับ หมายถึง คำมั่นสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรโดยปราศจากเงื่อนไขที่บุคคลหนึ่งรับจะชำระเงินจำนวนหนึ่งที่แน่นอนให้แก่อีกบุคคลหนึ่ง ภายในเวลาที่กำหนด (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2538, หน้า 68)

จากความหมาย ของตั๋วเงินรับดังกล่าวไว้ข้างต้นสรุปได้ว่า ตั๋วเงินรับ หมายถึง เอกสารทางการเงินที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรในการชำระเงิน ซึ่งเป็นลูกหนี้ที่มีหลักประกันดีกว่าลูกหนี้ตามปกติ เพราะตั๋วเงินรับมีลักษณะเป็นสัญญาผูกพัน

ประเภทของตั๋วเงินรับ

ตั๋วเงินรับแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ตั๋วแลกเงิน (bill of exchange) ตามมาตรา 908 และ 909 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติเกี่ยวกับตั๋วแลกเงินดังนี้ (สมชาย บำรุงทรัพย์ และณัฐวิภา ผลเกลี้ยง, 2544, หน้า 365-366)

มาตรา 908 “อันว่าตั๋วแลกเงินคือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้สั่งจ่ายสั่งบุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้จ่าย ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้รับเงิน” ดังนั้นจากความหมายนี้ตั๋วแลกเงินจึงประกอบด้วย บุคคลผู้เกี่ยวข้องอยู่ 3 ฝ่าย คือ ผู้สั่งจ่าย (drawer) หรือเจ้าหนี้ ผู้จ่าย (drawee) คือ ลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้รับรองการจ่ายเงินตามตั๋ว และผู้รับเงิน (payee) คือบุคคลที่รับเงินตามตั๋ว ซึ่งอาจเป็นผู้สั่งจ่ายเองหรือบุคคลที่สามก็ได้

มาตรา 909 อันว่าตั๋วแลกเงินนั้น ต้องมีรายการดังกล่าวต่อไปนี้

1.1 คำบอกชื่อว่าเป็นตั๋วแลกเงิน

1.2 คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้จ่ายเงินเป็นจำนวนแน่นอน

1.3 ชื่อหรือยี่ห้อผู้จ่าย

1.4 วันถึงกำหนดใช้เงิน

1.5 สถานที่ใช้เงิน

1.6 ชื่อหรือยี่ห้อผู้รับเงิน หรือคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ

1.7 วันและสถานที่ออกตั๋วเงิน

1.8 ลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของตั๋วแลกเงินของบริษัทยางสามัคคี จำกัด สั่งให้คุณแพรวพราย จันดี จ่ายเงินให้กับบริษัท ยางสยาม จำกัด

ตั๋วแลกเงิน

เลขที่ 12-122

45,000 บาท

111 ถนนนารายณ์ อ.เมือง
จ.ลพบุรี 15000

วันที่ 1 มีนาคม 2545

ถึงคุณแพรวพราย จันดี

สี่สิบห้าวันนับจากวันที่ลงในตั๋วแลกเงินนี้ ให้จ่ายเงินให้แก่ บริษัท ยางสยาม จำกัด ที่ ธนาคารสยามไทย จำกัด สำนักงานใหญ่

ลงชื่อ นายเสกสรร สามัคคี ผู้สั่งจ่าย

ภาพที่ 3.1 ตั๋วแลกเงิน

ตามตัวอย่างผู้สั่งจ่ายคือ บริษัท ยางสามัคคี จำกัด ผู้จ่ายคือ คุณแพรวพราย จันดี ผู้รับเงินคือบริษัทยางสยาม จำกัด

เฉพาะตั๋วแลกเงินนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 928 บัญญัติว่า “ผู้ทรงตั๋วแลกเงินสั่งให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลากำหนดอย่างใดอย่างหนึ่งนับตั้งแต่ได้เห็น นั้นต้องนำตั๋วเงินยื่นเพื่อให้รับเงินภายในหกเดือน นับแต่วันที่ลงในตั๋วเงิน หรือภายในระยะเวลาช้าเร็วกว่านั้นตามแต่ผู้สั่งจ่ายจะระบุไว้ ในการรับรองตั๋วเงินผู้จ่ายเงินจะเขียนคำว่า

“รับรองแล้ว” พร้อมทั้งลงลายมือชื่อ และวันที่ไว้บนด้านหน้าของตั๋วแลกเงิน ตั๋วแลกเงินนั้นจึงจะสมบูรณ์”

2. ตั๋วสัญญาใช้เงิน (promissory notes) ตามมาตรา 982 และ 983 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติเกี่ยวกับตั๋วสัญญาใช้เงินดังนี้ (สมชาย บำรุงทรัพย์ และณัฐวิภา ผลเกลี้ยง, 2544, หน้า 399)

มาตรา 982 “อันว่าตั๋วสัญญาใช้เงิน คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้ออกตั๋ว สัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลอีกคนหนึ่งหรือใช้ให้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับเงิน” ดังนั้นจากความหมายนี้ตั๋วสัญญาใช้เงินจึงประกอบด้วยบุคคลผู้เกี่ยวข้อง อยู่ 2 ฝ่าย คือ ผู้ออกตั๋ว (maker) ซึ่งเป็นลูกหนี้และเป็นผู้จ่ายเงิน และผู้รับเงิน (payee) ซึ่งเป็นเจ้าหนี้

มาตรา 983 “ตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น ต้องมีรายการดังกล่าวต่อไปนี้คือ

1. คำบอกชื่อว่าเป็นตั๋วสัญญาใช้เงิน
2. คำมั่นสัญญาอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน
3. วันถึงกำหนดใช้เงินแน่นอน
4. สถานที่ใช้เงิน
5. ชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับเงิน
6. วัน และสถานที่ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน
7. ลายมือชื่อผู้ออกตั๋ว

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของตั๋วสัญญาใช้เงินของบริษัทยางสามัคคีจำกัด จ่ายให้กับบริษัทบางกอก จำกัด

บริษัทยางสามัคคี จำกัด
111 ถนนนารายณ์ อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000

ตั๋วสัญญาใช้เงิน

เลขที่ 11-156

วันที่ออกตั๋ว 15 มีนาคม 2545 วันครบกำหนด 15 มิถุนายน 2545

บริษัทยางสามัคคี จำกัด ตกลงที่จะจ่ายเงินให้แก่ บริษัท บางกอก จำกัด จำนวนเงิน 15,000 บาท (หนึ่งหมื่นห้าพันบาทถ้วน) บวกอัตราดอกเบี้ย 6% ต่อปี

บริษัทยางสามัคคี จำกัด

…….. เหรัญญิก

ภาพที่ 3.2 ตั๋วสัญญาใช้เงิน

3. เช็ค (cheque) เป็นตราสารทางการเงินที่สะดวกและปลอดภัยในการชำระเงิน โดยปกติกิจการที่ฝากเงินกับธนาคารประเภทเงินฝากกระแสรายวันจะจ่ายชำระหนี้ด้วยเช็ค โดยให้ธนาคารจ่ายตามจำนวนเงินที่ระบุไว้ในเช็คให้กับผู้รับเงิน เช็คมีบุคคลที่เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย คือ ผู้สั่งจ่าย (drawer) ธนาคาร (bank) ผู้รับเงิน (payee)

ชนิดของตั๋วเงินรับ

เนื่องจากตั๋วเงินรับตามปกติ มีระยะเวลาในการชำระหนี้แก่กิจการยาวนานกว่า ลูกหนี้การค้า จึงมักมีการตกลงจ่ายดอกเบี้ยให้แก่กัน ดังนั้น ถ้าจะพิจารณาในด้านที่เกี่ยวกับการบัญชีแล้ว ตั๋วเงินรับอาจจำแนกออกเป็น 2 ประเภท

1. ตั๋วมีดอกเบี้ย (interest - bearing notes) เป็นตั๋วที่มีอัตราดอกเบี้ยกำหนดไว้ในตั๋ว เมื่อตั๋วถึงกำหนดจะได้รับชำระจำนวนเงินตามตั๋ว บวก ดอกเบี้ย ในอัตราที่กำหนดไว้ตามกำหนดเวลาของตั๋วนั้น

2. ตั๋วไม่มีดอกเบี้ยนั้น (non - interest - bearing notes) หมายถึง ตั๋วที่ได้รวบรวมดอกเบี้ยเข้าไว้ในตั๋วแล้ว ดังนั้นจำนวนเงินที่เขียนไว้ในตั๋วเงิน จึงเป็นจำนวนรวมของเงินต้นและดอกเบี้ย

วันครบกำหนดชำระเงิน

ในตั๋วเงินจะมีข้อความกำหนด วันครบกำหนดชำระเงินตามตั๋ว ดังนั้นในการหาวันครบกำหนดใช้เงินตามตั๋วสามารถหาได้ดังนี้คือ

1. ระบุวันสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามตั๋ว ซึ่งวันครบกำหนดชำระเงินอาจกำหนดเป็น วัน เดือน ปี ก็ได้ดังนี้

1.1 กำหนดเป็นวัน ตั๋วเงินที่มีกำหนดระยะเวลาสั้นกว่า 1 ปี จะกำหนดเป็นวัน การคำนวณจำนวนวันเพื่อคิดดอกเบี้ย ไม่นับวันที่ออกตั๋วแต่นับวันที่ตั๋วถึงกำหนด เช่น ตั๋วเงินลงวันที่ 14 สิงหาคม 25x7 ครบกำหนด 45 วัน คำนวณวันที่ถึงกำหนดดังนี้

จำนวนวันในเดือนสิงหาคม	31 – 14	= 17	วัน
กันยายน		28	วัน

รวมจำนวนวันของตั๋ว 45 วัน

ตั๋วฉบับนี้ครบกำหนดวันที่ 28 กันยายน 25x7

1.2 กำหนดเป็นเดือน ในกรณีที่ตั๋วเงินกำหนดระยะเวลาเป็นเดือน การนับวันที่ตั๋วครบกำหนดให้ถือวันที่ในเดือนที่ออกตั๋ว เป็นวันที่เดียวกันในเดือนที่ครบกำหนด เช่น ตั๋วลงวันที่ 15 มีนาคม 25x7 อายุ 3 เดือน วันครบกำหนดจะเป็นวันที่ 15 มิถุนายน 25x7

1.3 กำหนดเป็นปี ในกรณีที่ตั๋วเงินกำหนดระยะเวลาเป็นปี วันที่ครบกำหนดนับวันที่ออกตั๋วเป็นวันที่และเดือนเดียวกันแต่เป็นปีต่อไป เช่น ตั๋วลงวันที่ 1 ตุลาคม 25x7 อายุตั๋ว 1 ปี วันครบกำหนดจะเป็นวันที่ 1 ตุลาคม 25x8

2. เมื่อทวงถามหรือได้เห็น กรณีนี้ผู้จ่ายเงินตามตั๋วมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินทันทีที่ผู้ต้องการรับเงินให้จ่าย

3. ในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้จ่ายเงินต้องจ่ายเงินตามวันที่ ที่กำหนดไว้ตามตั๋ว

การคำนวณดอกเบี้ยตั๋วเงิน

เมื่อตั๋วเงินครบกำหนดชำระ ถ้าเป็นตั๋วชนิดมีดอกเบี้ย และได้รวมดอกเบี้ยไว้แล้วก็ให้จ่ายเงิน ตามที่ระบุไว้ในตั๋ว แต่ถ้าเป็นตั๋วเงินที่มีดอกเบี้ย ซึ่งมีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในตั๋ว เช่น อัตราดอกเบี้ย 10% ต่อปี ผู้จ่ายต้องคำนวณดอกเบี้ยเพื่อชำระทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยให้ผู้ทรงตั๋วต่อไป

ดอกเบี้ยตั๋วคำนวณได้ดังนี้

ดอกเบี้ยตั๋วเงิน = จำนวนเงินหน้าตั๋ว x อัตราดอกเบี้ย x ระยะเวลา

เช่น กิจการได้รับตั๋วเงินมาดังนี้

ฉบับที่	เงินหน้าตั๋ว	ระยะเวลา	อัตราดอกเบี้ย
1	250,000	90 วัน	10%
2	150,000	2 เดือน	8%

กำหนดให้ 1 ปี 360 วัน

การคำนวณดอกเบี้ย

ตั๋วฉบับที่ 1 ดอกเบี้ย $= 250{,}000 \times \frac{90}{360} \times \frac{10}{100} = 6{,}250$ บาท

ตั๋วฉบับที่ 2 ดอกเบี้ย = 150,000 x $\frac{2}{12}$ x $\frac{8}{100}$ = 2,000 บาท

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับตั๋วเงินรับ

การบัญชีเกี่ยวกับตั๋วเงินรับนั้นยุ่งยากกว่าตั๋วเงินจ่าย เพราะในด้านตั๋วเงินจ่ายนั้นผู้จ่ายจะหาเงินมาจ่ายตามตั๋วเมื่อถึงกำหนดชำระ และน้อยครั้งที่ผู้จ่ายจะลืมจ่ายเงินในวันครบกำหนด แต่ทางด้านตั๋วเงินรับนั้น ผู้ทรงตั๋วจะต้องบันทึกรายการตั๋วเงินรับไว้ตามลำดับเพื่อสะดวกในการทวงถามลูกหนี้ ซึ่งปกตินิยมที่จะเรียงลำดับตามวันครบกำหนดชำระเงิน ในกรณีที่ได้รับตั๋วเงินรับจะต้องพิจารณาว่าตั๋วเงินรับนั้น เป็นตั๋วเงินชนิดที่มีดอกเบี้ยหรือไม่ วิธีการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับตั๋วมีดังนี้

1. การบันทึกบัญชีเมื่อได้รับตั๋วเงินรับ การที่กิจการได้รับตั๋วเงินมานั้น รายการบัญชีจะแยกพิจารณาเป็น 3 กรณี กล่าวคือ

1.1 การรับตั๋วเงินจากการให้กู้ยืม

เดบิต	ตั๋วเงินรับ	xx	
	เครดิต เงินสด		xx

ตัวอย่างที่ 3.10 กิจการให้นายวิชัยกู้ยืมเงินไป 500,000 บาท นายวิชัยออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้ในวันที่ 1 มิถุนายน 25x7 กำหนดเวลา 2 เดือน อัตราดอกเบี้ย 10% ต่อปี บันทึกบัญชี ดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7						
มิ.ย. 1	ตั๋วเงินรับ		500,000	-		
	เงินสด				500,000	-
	นายวิชัยกู้ยืมเงินโดยออกตั๋วแลกเงินให้กิจการ					

1.2 การรับตั๋วเงินเนื่องจากการขายสินค้า

เดบิต ตั๋วเงินรับ xx

เครดิต ขาย xx

ตัวอย่างที่ 3.11 ร้านกิจเจริญซื้อสินค้าตามสัญญาผ่อนชำระ เมื่อวันที่ 1 กันยายน 25x7 เป็นเงิน 46,000 บาท โดยร้านกิจเจริญออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้ในวันนี้ กำหนดเวลา 3 เดือน อัตราดอกเบี้ย 8%ต่อปี บันทึกบัญชีดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7 ก.ย. 1	ตั๋วเงินรับ ขาย ขายสินค้าได้รับเป็นตั๋วเงิน		46,000	-	46,000	-

1.3 การรับตั๋วเงินแทนการตั้งเป็นลูกหนี้การค้า ในกรณีลูกหนี้ไม่สามารถชำระเงินภายในกำหนดได้

เดบิต ตั๋วเงินรับ xx

เครดิต ลูกหนี้ xx

ตัวอย่างที่ 3.12 จากตัวอย่างที่ 3.11 ถ้าร้านกิจเจริญออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้กิจการในวันที่ 15 กันยายน 25x7 บันทึกรายการดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7 ก.ย. 15	ตั๋วเงินรับ ลูกหนี้ – ร้านกิจเจริญ ลูกหนี้ออกตั๋วเป็นการชำระหนี้		46,000	-	46,000	-

2. การปรับปรุงบัญชีดอกเบี้ยตั๋วเงินรับเมื่อสิ้นงวดบัญชี ในกรณีที่ตั๋วเงินรับที่กิจการถืออยู่ยังไม่ครบกำหนดในปีปัจจุบัน แต่ไปครบกำหนดในปีถัดไป ในวันสิ้นงวดกิจการต้องทำการปรับปรุงบัญชีเกี่ยวกับดอกเบี้ยตั๋วเงินรับที่ค้างรับ สำหรับระยะเวลาตั้งแต่วันที่ในตั๋วเงินจนถึงวันที่สิ้นงวดบัญชีเพราะถือว่าในช่วงระยะเวลาดังกล่าว กิจการมีรายได้ซึ่งเป็นดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นแล้ว เพียงแต่ยังไม่ได้รับชำระเท่านั้น

การบันทึกรายการจะเป็นดังนี้

เดบิต ดอกเบี้ยค้างรับ	xx	
เครดิต ดอกเบี้ยรับ		xx

ดอกเบี้ยค้างรับคำนวณได้ดังนี้

ดอกเบี้ยค้างรับ = จำนวนเงิน x อัตราดอกเบี้ย x ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ในตั๋วจนถึงวันสิ้นงวดบัญชี

เมื่อตั๋วครบกำหนด การบันทึกรายการจะเป็นดังนี้

เดบิต เงินสด	xx	
เครดิต ตั๋วเงินรับ		xx
ดอกเบี้ยค้างรับ		xx
ดอกเบี้ยรับ		xx

เก็บเงินตามตั๋วได้ครบจำนวน

ตัวอย่างที่ 3.13 กิจการได้รับตั๋วแลกเงินลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 25x7 จำนวนเงิน 30,000 บาท กำหนดเวลา 3 เดือน อัตราดอกเบี้ย 10% ต่อปี ถ้ากิจการปิดบัญชีวันที่ 31 ธันวาคม 25x7 การปรับปรุงรายการจะเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7						
ธ.ค 31	ดอกเบี้ยค้างรับ		500	-		
	ดอกเบี้ยรับ				500	-
	ปรับปรุงดอกเบี้ยค้างรับ					

เมื่อตั๋วครบกำหนดการบันทึกรายการจะเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x8						
ก.พ. 1	เงินสด		30,750	-		
	ตั๋วเงินรับ				30,000	-
	ดอกเบี้ยค้างรับ				500	-
	ดอกเบี้ยรับ				250	-
	เก็บเงินตามตั๋วได้ครบจำนวน					

3. การออกตั๋วเงินรับฉบับใหม่แทนฉบับเก่า ในกรณีที่ผู้ออกเงินตามตั๋วไม่สามารถชำระเงินให้ในวันที่ตั๋วเงินครบกำหนด อาจขอตกลงกับกิจการหรือผู้รับเงิน โดยขอออกตั๋วเงินฉบับใหม่แทนฉบับเก่าที่ครบกำหนด เป็นการขยายเวลาการชำระเงินออกไปอีก
การบันทึกรายการเป็นดังนี้

เดบิต	เงินสด	xx	
	เครดิต ดอกเบี้ยรับ		xx
รับดอกเบี้ยตามตั๋วเงิน			
เดบิต	ตั๋วเงินรับ (ฉบับใหม่)	xx	
	เครดิต ตั๋วเงินรับ (ฉบับเก่า)		xx
บันทึกตั๋วเงินรับฉบับใหม่แทนฉบับเก่าที่ครบกำหนด			

ตัวอย่างที่ 3.14 กิจการได้รับตั๋วสัญญาใช้เงินจากนายสมชัย 12,000 บาท เมื่อวันที่ 1 กันยายน 25x7 กำหนดเวลา 2 เดือน อัตราดอกเบี้ย 10% ต่อปี เมื่อครบกำหนดนายสมชัยไม่สามารถชำระเงินตามตั๋วได้จึงขอรับรองตั๋วฉบับใหม่อายุ 1 เดือนอัตราดอกเบี้ย 10% แทนตั๋วฉบับเดิม
การบันทึกรายการเป็นดังนี้

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7	เงินสด		200	-		
พ.ย. 1	ดอกเบี้ยรับ				200	-
	รับดอกเบี้ยตามตั๋วเงิน					
	ตั๋วเงินรับ (ฉบับใหม่)		12,000	-		
	ตั๋วเงินรับ (ฉบับเก่า)				12,000	-
	บันทึกตั๋วเงินรับฉบับใหม่แทนฉบับเก่า					

4. ตั๋วเงินรับขาดความเชื่อถือ เมื่อตั๋วเงินรับถึงกำหนดชำระแล้วผู้จ่ายเงินไม่สามารถชำระเงินตามตั๋วได้ เรียกว่าตั๋วเงินรับขาดความเชื่อถือ แต่ไม่ทำให้ผู้จ่ายเงินพ้นภาระความรับผิดชอบไปได้ ตั๋วเงินรับขาดความเชื่อถือสามารถใช้วิธีการทางกฎหมายบังคับชำระหนี้ได้ ผู้รับเงินมีสิทธิเรียกร้องเอากับผู้จ่ายเงินดังนี้

4.1 จำนวนเงินตามตั๋วรวมทั้งดอกเบี้ย

4.2 ดอกเบี้ยที่พ้นกำหนด ถ้าเป็นตั๋วชนิดมีดอกเบี้ยจะใช้อัตราดอกเบี้ยของตั๋ว แต่ถ้าเป็นตั๋วชนิดไม่มีดอกเบี้ยจะใช้อัตรา 7.5% ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

4.3 ค่าใช้จ่ายในการทำคำคัดค้าน

ตั๋วเงินรับที่ครบกำหนด และกิจการไม่สามารถเรียกเก็บเงินตามตั๋วได้ จะบันทึกรายการโดย

เดบิต ลูกหนี้ (จำนวนเงินหน้าตั๋ว รวมดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายในการทำคำคัดค้าน) xx

เครดิต ตั๋วเงินรับ xx

ดอกเบี้ยรับ xx

เงินสด (ค่าใช้จ่ายที่จ่ายค่าทำคำคัดค้าน) xx

ตัวอย่างที่ 3.15 จากตัวอย่างที่ 3.14 ถ้านายสมชัยไม่ออกตั๋วฉบับใหม่ให้กิจการ เมื่อครบอายุตั๋ว
2 เดือน กิจการได้ไปแจ้งความเสียค่าใช้จ่ายในการทำคำคัดค้าน 50 บาทการบันทึกรายการเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7						
พ.ย. 1	ลูกหนี้ – นายสมชัย		12,250	-		
	ตั๋วเงินรับ				12,000	-
	ดอกเบี้ยรับ				200	-
	เงินสด				50	-
	ตั๋วเงินรับขาดความเชื่อถือ					

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับตั๋วเงินรับขายลด

ในกรณีที่กิจการขาดเงินสดมาดำเนินกิจการ อาจนำตั๋วเงินรับไปขายลดที่ธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่นก่อนถึงวันครบกำหนดชำระ ในการนำตั๋วเงินรับ ไปขายลด จะต้องสลักหลังตั๋วก่อนที่จะส่งมอบให้ผู้ซื้อ ซึ่งจะมีผลตามกฎหมายที่ทำให้ผู้ซื้อสามารถไล่เบี้ยเอากับผู้สลักหลังได้ ถ้าผู้จ่ายเงินตามตั๋วไม่สามารถจ่ายเงินได้เมื่อตั๋วถึงกำหนดชำระ ดังนั้น จึงถือว่าเมื่อมีการขายลดตั๋วเงิน ผู้ขายมีหนี้สินอันอาจจะเกิดขึ้นในภายหน้าได้ ตั้งแต่วันขาย จนถึงวันที่ตั๋วนั้นครบกำหนดชำระ ถ้าตั๋วนั้นขาดความเชื่อถือหนี้สินดังกล่าวก็จะกลายเป็นหนี้สินที่แน่นอน

ในการนำตั๋วเงินรับไปขายลด ผู้ขายจะคิดส่วนลดจากระยะเวลา ตั้งแต่วันที่นำตั๋วไปขายลด จนถึงวันครบกำหนดชำระเงินตามตั๋ว

การคำนวณจำนวนเงินที่จะได้รับจากการขายลดให้สถาบันการเงิน/ธนาคาร คำนวณได้ดังนี้

จำนวนเงินที่กิจการได้รับ = มูลค่าตั๋วเมื่อครบกำหนด – ส่วนลดที่สถาบันการเงินหักไว้

มูลค่าตั๋วเมื่อครบกำหนด = จำนวนเงินหน้าตั๋ว + ดอกเบี้ยครบกำหนด

ส่วนลดที่สถาบันการเงินหักไว้ = มูลค่าตั๋วเมื่อครบกำหนด x อัตราส่วนลด x ระยะเวลาตั้งแต่ขายลดจนถึงวันครบกำหนด

จำนวนเงินที่กิจการได้รับอาจจะสูงหรือต่ำกว่าจำนวนเงินหน้าตั๋ว ถ้าจำนวนเงินที่ได้รับสูงกว่าถือเป็นดอกเบี้ยรับ ในทางตรงกันข้ามถ้าต่ำกว่าถือเป็นดอกเบี้ยจ่าย

เมื่อกิจการนำตั๋วเงินรับไปขายลด การบันทึกบัญชีมีขั้นตอนดังนี้

1. การบันทึกบัญชีเมื่อนำตั๋วเงินรับไปขายลด

ตัวอย่างที่ 3.16 กิจการได้รับตั๋วสัญญาใช้เงินจากบริษัทสินธนา จำกัด เมื่อวันที่ 1 กันยายน 25x7 จำนวนเงิน 10,000 บาท กำหนดเวลา 90 วัน อัตราดอกเบี้ย 10% ต่อปี ต่อมาในวันที่ 17 ตุลาคม 25x7 กิจการได้นำตั๋วไปขายลดให้ธนาคาร โดยธนาคารคิดส่วนลด 12% ต่อปี

กิจการสามารถคำนวณเงินที่จะได้รับจากการโอนขายตั๋วดังนี้

มูลค่าตั๋วเมื่อครบกำหนด = 10,000 + (10,000 x 90/360 x 10/100)

= 10,250 บาท

ธนาคารหักส่วนลด = 10,250 x 12/100 x 45/360

= 153.75 บาท

จำนวนเงินที่กิจการได้รับ = 10,250 - 153.75

= 10,096.25 บาท

การบันทึกรายการบัญชีดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7						
ต.ค. 17	เงินสด		10,096	25		
	ตั๋วเงินรับขายลด				10,000	-
	ดอกเบี้ยรับ				96	25
	นำตั๋วเงินรับไปขายลดธนาคาร					

เมื่อตั๋วเงินรับขายลดครบกำหนดธนาคารเรียกเก็บเงินตามตั๋วจากผู้จ่ายเงินได้ครบถ้วนกิจการย่อมหมดความรับผิดชอบตามตั๋วเงินนั้นกิจการจะบันทึกรายการโดย

สมุดรายวันทั่วไป หน้า 1

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7 พ.ย.30	ตั๋วเงินรับขายลด ตั๋วเงินรับ ยกเลิกหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นจากการขายลดตั๋วเงิน		10,000	-	10,000	-

2. ตั๋วเงินรับขายลดขาดความเชื่อถือ ผู้ถือตั๋วอาจจะฟ้องร้องผู้ออกตั๋วหรือคืนตั๋วเงินฉบับนั้น ให้แก่ผู้สลักหลังก็ได้ ถ้าตั๋วเงินนั้นไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้ เช่นเดียวกันนี้เมื่อตั๋วเงินรับขายลดครบกำหนด และสถาบันการเงินไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้ ถือว่าตั๋วเงินรับขายลดขาดความเชื่อถือ สถาบันการเงินผู้รับซื้อตั๋วมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายชำระเงินตามตั๋วพร้อมดอกเบี้ยตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

เมื่อตั๋วเงินรับขายลดขาดความเชื่อถือ จะลงรายการ 2 รายการ คือยกเลิกหนี้สินอันอาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากตั๋วเงินรับที่ขายลดนั้น และลงรายการจ่ายเงินให้ธนาคาร สำหรับตั๋วเงินที่ขาดความเชื่อถือนั้น พร้อมทั้งตั้งผู้ออกตั๋วเป็นลูกหนี้ตามจำนวนเงินหน้าตั๋วรวมดอกเบี้ย รวมค่าใช้จ่ายในการทำคำคัดค้าน การบันทึกรายการเป็นดังนี้

เดบิต	ตั๋วเงินรับขายลด	xx	
	เครดิต ตั๋วเงินรับ		xx
เดบิต	ลูกหนี้	xx	
	เครดิต ธนาคาร		xx

ตัวอย่างที่ 3.17 จากตัวอย่างที่ 3.16 เมื่อครบอายุตามตั๋วธนาคารแจ้งว่าไม่สามารถเรียกเก็บเงินตามตั๋วได้และได้ทำคำคัดค้านเสียค่าใช้จ่ายไป 20 บาท กิจการต้องบันทึกรายการดังนี้

วันเดือนปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
25x7	ตั๋วเงินรับขายลด		10,000	-		
พ.ย.30	ตั๋วเงินรับ				10,000	-
	ยกเลิกหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นจากการขายลดตั๋วเงิน					
	ลูกหนี้ – บริษัทสินธนาจำกัด		10,270	-		
	ธนาคาร				10,270	-
	ธนาคารหักบัญชีเงินฝากของกิจการเมื่อตั๋วเงินรับขายลดขาดความเชื่อถือ					

การโอนตั๋วเงินรับให้บุคคลอื่น

ปกติมักจะเป็นการสลักหลังตั๋วเงินรับเพื่อจ่ายชำระเจ้าหนี้ วิธีการบัญชีเกี่ยวกับการสลักหลัง เป็นการลงรายการทางด้านผู้โอน ซึ่งถือเป็นการจ่ายสินทรัพย์เพื่อชำระหนี้ ผู้โอนและผู้รับโอนจะต้องตกลงกันก่อนว่าจะกำหนดมูลค่าของตั๋วเงินเป็นจำนวนเท่าไร ถ้ามูลค่าที่โอนเท่ากับจำนวนเงินตามตั๋วจะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับผลต่าง ถ้ามูลค่าที่โอนต่ำกว่าจำนวนเงินตามตั๋ว ผลต่างจะถือเป็นดอกเบี้ยจ่ายของกิจการ และถ้ามูลค่าที่โอนสูงกว่าจำนวนเงินตามตั๋ว ผลต่างจะถือเป็นดอกเบี้ยรับของกิจการ

ตัวอย่างที่ 3.18 กิจการได้รับตั๋วสัญญาใช้เงินจากนายสมศักดิ์ จำนวนเงิน 30,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 10% ต่อปี กำหนดเวลา 90 วัน ตั๋วลงวันที่ 1 สิงหาคม 25x7 ต่อมาในวันที่ 15 กันยายน 25x7 กิจการได้โอนตั๋วชำระหนี้ให้กับบริษัทเทพธานี จำกัด โดยบริษัทเทพธานี จำกัด ผู้รับโอนขอหักส่วนลด 12% จากมูลค่าตั๋วเมื่อครบกำหนด

การคำนวณ วันที่ตั๋วครบกำหนด คือวันที่ 30 ตุลาคม 25x7 และวันที่โอนตั๋วจนถึงวันครบกำหนด = 45 วัน

มูลค่าที่โอน = มูลค่าเมื่อครบกำหนด - ส่วนลด

มูลค่าเมื่อครบกำหนด = จำนวนเงินตามตั๋ว+ดอกเบี้ยครบกำหนด

= 30,000 + (30,000 x 10/100 x 90/360)

= 30,750

ส่วนลด = มูลค่าของตั๋วเมื่อครบกำหนด x อัตราส่วนลด x ระยะเวลา

ที่ถือตั๋วจนถึงวันครบกำหนด

= 30,750 x 12/100 x 45/360

= 461.25

มูลค่าที่โอน = 30,750 - 461.25

= 30,288.75 บาท

การบันทึกรายการเป็นดังนี้

ผู้โอน (กิจการ)	ผู้รับโอน (บริษัทเทพธานี)
25x7 ส.ค. 1 ตั๋วเงินรับ 30,000 ลูกหนี้ – นายสมศักดิ์ 30,000 รับชำระหนี้จากนายสมศักดิ์	
ก.ย.15 เจ้าหนี้ – บริษัทเทพธานี 30,288.75 ตั๋วเงินรับ 30,000 ดอกเบี้ยรับ 288.75 โอนตั๋วเงินรับชำระหนี้	ตั๋วเงินรับ 30,000 ดอกเบี้ยรับ (ผลต่าง) 288.75 ลูกหนี้ 30,288.75 รับโอนตั๋วเงินรับ
ต.ค. 30 วันครบกำหนด กรณีที่ 1 เก็บเงินได้ตามตั๋ว	เงินสด(จากนายสมศักดิ์) 30,750 ตั๋วเงินรับ 30,000

ไม่ต้องบันทึกบัญชี	ดอกเบี้ยรับ 750 รับชำระเงินตามตั๋วและดอกเบี้ย

ผู้โอน (กิจการ)			ผู้รับโอน (บริษัทเทพธานี)		
กรณีที่ 2 ตั๋วขาดความเชื่อถือ			เงินสด(จากกิจการ)	30,750	
ลูกหนี้-นายสมศักดิ์	30,750		ตั๋วเงินรับ		30,000
เงินสด		30,750	ดอกเบี้ยรับ		750
			รับชำระเงินตามตั๋วและดอกเบี้ย		

การแสดงรายการลูกหนี้และตั๋วเงินรับในงบดุล

ลูกหนี้และตั๋วเงินรับนั้นเป็นสินทรัพย์หมุนเวียน ซึ่งมีสภาพคล่องหรืออยู่ในระยะใกล้ที่จะเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้ ในการแสดงรายการดังกล่าวในงบดุล อาจจำแนกออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

สินทรัพย์หมุนเวียน

ลูกหนี้การค้าและตั๋วเงินรับ	xx
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	xx
ลูกหนี้การค้าและตั๋วเงินรับสุทธิ	xx
เงินให้กู้ยืมแก่บริษัทในเครือและบริษัทร่วม	xx

สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น

ลูกหนี้และเงินให้กู้ยืมแก่กรรมการและเจ้าหน้าที่ของบริษัท	xx
ลูกหนี้ที่เป็นบริษัทในเครือเดียวกันหรือบริษัทย่อย	xx

สรุป

การดำเนินงานทางธุรกิจเกี่ยวกับการขายสินค้าหรือบริการ ที่มีการขายเป็นเงินเชื่อ หรือค้างชำระเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดลูกหนี้ ลูกหนี้ของกิจการนั้นจัดเป็นสินทรัพย์ของกิจการอย่างหนึ่ง การแสดงรายการลูกหนี้ในงบดุล ควรแสดงด้วยมูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะได้รับ ประเภทของลูกหนี้มี 2 ประเภทคือ ลูกหนี้การค้า และลูกหนี้อื่น

ลูกหนี้ที่ไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้ มีวิธีปฏิบัติ 2 วิธี คือ วิธีการตั้งประมาณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ กิจการอาจตั้งสำรองหนี้ที่อาจจะสูญโดยการประมาณจำนวนหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บเงินไม่ได้ โดยคำนวณจากยอดขายและยอดลูกหนี้ และอีกวิธีคือ วิธีตัดจำหน่ายหนี้สูญ ซึ่งถ้ามีสาเหตุบ่งชี้ว่าลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ กิจการต้องตัดลูกหนี้เป็นสูญ ซึ่งมีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 11 มีวิธีการปฏิบัติในการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการตัดจำหน่ายหนี้สูญคือ

ในกรณีที่กิจการต้องการหาเงินใช้โดยเร่งด่วนกิจการสามารถหาเงินโดยการใช้บัญชีลูกหนี้ให้เป็นประโยชน์ได้ดังนี้คือ นำบัญชีลูกหนี้ไปค้ำประกันเงินกู้ โอนบัญชีลูกหนี้ให้ผู้ให้กู้ และขายบัญชีลูกหนี้

กิจการที่ขายสินค้าหรือให้บริการเป็นเงินเชื่อ ในบางครั้งอาจเก็บเงินจากลูกหนี้บางรายล่าช้ามาก กิจการจึงอยากได้ตั๋วเงินแทนการเปิดบัญชีลูกหนี้ – การค้า ทั้งนี้เพราะตั๋วเงินเป็นเอกสารที่มีการเขียนข้อความอย่างชัดเจน มีกำหนดเงื่อนไขในการชำระหนี้อย่างชัดเจน ตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มี 3 ชนิด คือ ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน เช็ค

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับตั๋วเงินที่กิจการได้รับมานั้นกิจการจะบันทึกในบัญชี ตั๋วเงินรับ ซึ่งตั๋วเงินนั้นอาจจะมีดอกเบี้ยหรือไม่มีดอกเบี้ยก็ได้ และเมื่อกิจการถือจนครบกำหนดจะได้รับเงินตามตั๋วรวมดอกเบี้ย หรือถ้าตั๋วที่ได้รับมาครบกำหนดแต่ไม่สามารถเก็บเงินได้ เราเรียกตั๋วเงินนั้นว่า ตั๋วเงินรับขาดความเชื่อถือ

ตั๋วเงินรับที่กิจการถือไว้เมื่อยังไม่ครบกำหนด กิจการมีความจำเป็นจะต้องใช้เงินทุนหมุนเวียน อาจนำตั๋วเงินรับไปโอนขายลดให้แก่สถาบันการเงินก่อนวันครบกำหนดได้ โดยสถาบันการเงินจะหักส่วนลดไว้ เมื่อตั๋วเงินรับขายลดถึงวันครบกำหนด ถ้าสถาบันการเงินเรียกเก็บเงินตามตั๋วไม่ได้ ถือว่าตั๋วเงินรับขายลดขาดความเชื่อถือ สถาบันการเงินมีสิทธิ์เรียกร้องให้กิจการชำระเงินตามตั๋วพร้อมดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่สถาบันการเงินต้องจ่ายไป และกิจการจะโอนบัญชีตั๋วเงินรับขายลดไปหักจากบัญชีตั๋วเงินรับ และตั้งให้ผู้ออกตั๋วเป็นลูกหนี้

ใหม่ตามจำนวนเงินตามตั๋วรวมดอกเบี้ยรวมค่าใช้จ่ายในการทำคำคัดค้าน และกิจการต้องจ่ายเงินให้สถาบันการเงิน ต่อจากนั้นกิจการจะต้องไล่เบี้ยเอาจากผู้ออกตั๋ว

แบบฝึกหัดบทที่ 3

1. จงอธิบายความหมายของลูกหนี้
2. ลูกหนี้มีกี่ประเภทได้แก่อะไรบ้าง
3. การประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญจากยอดลูกหนี้แตกต่างจากยอดขายอย่างไรจงอธิบาย
4. อธิบายความหมายของคำว่า หนี้สูญ หนี้สงสัยจะสูญ และค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ
5. กิจการสามารถหาเงินสดมาใช้ในกิจการจากยอดลูกหนี้ตามวิธีใดบ้าง
6. จงอธิบายความหมายของตั๋วเงิน
7. ตั๋วสัญญาใช้เงินและตั๋วแลกเงินแตกต่างกันอย่างไร
8. จงอธิบาย คำว่าตั๋วเงินรับขายลดและ ตั๋วเงินรับขายลดขาดความเชื่อถือ
9. จงแสดงรายการตั๋วเงินรับ และตั๋วเงินรับขายลดในงบดุล
10. ต่อไปนี้เป็นงบทดลองก่อนรายการปรับปรุงของกิจการแห่งหนึ่งแสดงยอดบางบัญชีดังนี้

ลูกหนี้	70,000 บาท
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	300 บาท
ขายเชื่อ	424,000 บาท
รับคืน	4,000 บาท

ให้ทำ แสดงรายการปรับปรุงประมาณการหนี้สงสัยจะสูญในแต่ละกรณีดังนี้

1. ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 2% ของยอดลูกหนี้
2. ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 1% ของยอดขายเชื่อสุทธิ

11. บริษัทสุขสมใจ จำกัด ตั้งประมาณการหนี้สงสัยจะสูญ เท่ากับ 3% ของยอดขายเชื่อ จากตารางข้างล่างนี้ แสดงถึงอายุลูกหนี้ที่ค้างชำระและจำนวนเงิน ดังนี้

อายุหนี้ที่ค้างชำระ	จำนวนเงิน	ร้อยละที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้
1 – 30 วัน	700,000	2
31 – 60 วัน	200,000	10
61 – 90 วัน	80,000	40
เกินกว่า 90 วัน	50,000	70

ยอดขายเชื่อทั้งสิ้นในปีนี้ เท่ากับ 3,200,000 บาท ยอดค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญยกมา 29,400 บาท ระหว่างปีตัดหนี้สูญ 18,000 บาท

ให้ทำ 1. คำนวณหาหนี้สงสัยจะสูญ ถ้ากิจการตั้งประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญจากยอดขายเชื่อ

2. คำนวณหาหนี้สงสัยจะสูญ ถ้ากิจการตั้งประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญจากอายุหนี้ที่ค้างชำระ

3. จากข้อ 2 ให้คำนวณหายอดคงเหลือของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ณ วันสิ้นปี

12. ยอดคงเหลือในบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ มีคงเหลือยกมาด้านเครดิต จำนวน 2,500 บาท รายการค้าที่เกิดบางรายการมีดังนี้

25x7

ม.ค. 2 ขายสินค้าให้บริษัท สายธาร จำกัด 23,250 บาท

พ.ค. 25 ได้รับแจ้งจากทนายความว่า บริษัทสายธาร ล้มละลาย กิจการจึงตัดบัญชีลูกหนี้เป็นหนี้สูญ

ก.ค. 12 บริษัทสายธาร จำกัด ชำระหนี้ให้กิจการ 10,000 บาท และแจ้งว่าหนี้สินส่วนที่เหลือจะนำมาชำระในเดือนหน้า

ส.ค. 15 ได้รับชำระหนี้ส่วนที่เหลือจากบริษัทสายธาร จำกัด

ให้ทำ บันทึกรายการขั้นต้นในสมุดรายวันทั่วไป

13. บริษัทรักไทย จำกัด มีบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญยกมา เมื่อวันที่ 1 มกราคม 25x7 จำนวนเงิน 14,000 บาท ต่อไปนี้เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับลูกหนี้การค้า ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x7 ดังนี้

ชื่อลูกค้า	วันที่ตามใบกำกับสินค้า	จำนวนเงิน
ร้านสมดา	4 พ.ย. 25x7	10,000
บริษัทสหทัย	15 ต.ค. 25x7	50,000
บริษัทวีรวรรณ	10 ส.ค. 25x7	20,000

ร้านสุดา	22 ก.ย. 25x7	70,000
ร้านอรุโณทัย	5 ธ.ค. 25x7	80,000
บริษัทเปรมปรีดา	16 มิ.ย. 25x7	15,000
บริษัทน้ำเพชร	19 ต.ค. 25x7	16,000

เงื่อนไขการชำระเงิน 30 วัน

กิจการกำหนดอัตราร้อยละของหนี้สงสัยจะสูญดังนี้

อายุลูกหนี้	ร้อยละที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้
ลูกหนี้ที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ	1%
ลูกหนี้ที่พ้นกำหนดชำระ 1-30 วัน	4%
ลูกหนี้ที่พ้นกำหนดชำระ 31-60 วัน	10%
ลูกหนี้ที่พ้นกำหนดชำระ 61-90 วัน	25%
ลูกหนี้ที่พ้นกำหนดชำระ เกินกว่า 90 วัน	50%

ให้ทำ 1. ตารางแยกอายุลูกหนี้

2. ตารางคำนวณหนี้สงสัยจะสูญ
3. บันทึกรายการในวันที่ 31 ธันวาคม 25x7
4. จัดทำงบดุล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x7

14. ในวันที่ 1 สิงหาคม 25x7 บริษัท ชาวดอย จำกัด มีความจำเป็นจะต้องใช้เงินจึงขายบัญชีลูกหนี้ มูลค่า 200,000 บาท ให้บริษัท การเงิน จำกัด โดยโอนบัญชีลูกหนี้ให้ไปเรียกเก็บเงินเอง บริษัท การเงิน จำกัด คิดค่าธรรมเนียมในการรับซื้อ 5% และหักไว้เป็นหลักประกันในการเก็บหนี้ 10% และคาดว่าจะมีหนี้สูญเกิดขึ้น 3,000 บาท

ในวันที่ 1 กันยายน 25x7 บริษัท การเงิน จำกัด แจ้งให้ทราบว่าได้เก็บเงินจากลูกหนี้ได้ 150,000 บาท และมีการรับคืนสินค้า 3,000 บาท มีส่วนลดจ่าย 2,000 บาท และนอกจากนั้นยังมีลูกหนี้ที่เก็บเงินไม่ได้ตัดเป็นหนี้สูญอีก 2,000 บาท

วันที่ 1 ตุลาคม 25x7 บริษัท การเงิน จำกัด แจ้งว่าเก็บเงินจากลูกหนี้ได้ทั้งหมดและส่งเงินส่วนที่เหลือคืนให้บริษัท ชาวดอย จำกัด

ให้ทำ บันทึกรายการข้างต้นในสมุดรายวันทั่วไป ทั้งด้านบริษัท ชาวดอย จำกัด และบริษัท การเงิน จำกัด

15. บริษัท ดวงตา จำกัด ประสบปัญหาขาดสภาพคล่อง จึงโอนบัญชีลูกหนี้ - บริษัท สหชัย จำกัด จำนวนเงิน 180,000 บาท ให้บริษัท เงินทุนไทย จำกัด เพื่อขอกู้เงินในวงเงิน 80% อัตราดอกเบี้ย 15% ต่อปี โดยบริษัท เงินทุนไทย จำกัด คิดค่านายหน้า 5% ของยอดเงินกู้ โดยมีการตกลงให้บริษัท ดวงตา จำกัด เป็นผู้เก็บหนี้ และจะส่งเงินที่เก็บได้ชำระคืนเงินกู้พร้อมชำระดอกเบี้ยเป็นรายเดือน ซึ่งมีรายการดังต่อไปนี้

25x7

มิ.ย. 1 บริษัท ดวงตา จำกัด รับเงินกู้ตามรายละเอียดข้างต้นจาก บริษัทเงินทุนไทย จำกัด

29 บริษัทเก็บเงินจากลูกหนี้ที่โอนได้ 50% ของยอดหนี้

30 บริษัทนำเงินที่เก็บจากลูกหนี้ที่โอนได้ทั้งหมด ส่งชำระเงินกู้พร้อมจ่ายชำระดอกเบี้ย

ก.ค. 31 บริษัทเก็บเงินจากลูกหนี้ที่โอนได้อีก 90% ของยอดหนี้ที่เหลือและได้ส่งชำระคืนเงินกู้ส่วนที่ค้างทั้งหมดพร้อมดอกเบี้ย ส่วนลูกหนี้–บริษัทสหชัย จำกัด ในส่วนที่เหลือ บริษัทได้ติดตามทวงถึงที่สุดแล้ว จึงตัดเป็นหนี้สูญโดยทำการปิดบัญชีลูกหนี้ที่โอน

ให้ทำ บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปทั้งด้านผู้โอน และผู้รับโอน

16. บริษัท ไทยทำ จำกัด มีรายละเอียดเกี่ยวกับตั๋วสัญญาใช้เงิน ณ วันที่ 1 เมษายน 25x7 ดังนี้

วันที่ออกตั๋ว	อายุ	มูลค่าตั๋ว	ผู้ออก
11 มีนาคม 25x7	3 เดือน	12,000 บาท	หจก. สยาม
6 พฤษภาคม 25x7	1 ปี	15,000 บาท	บริษัทเอซี จำกัด
7 มิถุนายน 25x7	45 วัน	20,000 บาท	บริษัทสบายใจ จำกัด
3 กรกฎาคม 25x7	60 วัน	8,000 บาท	นายพิชิต

ให้ทำ หาวันที่ตั๋วแต่ละใบครบกำหนด

17. จงคำนวณหาคำตอบแล้วเติมลงในช่องว่าง

วันที่ออกตั๋ว	อายุ	วันครบกำหนด	มูลค่าตั๋ว	อัตราดอกเบี้ย	ดอกเบี้ย
3 เมษายน 25x7	60 วัน	…..(1)……..	400,000 บาท	12%	..…(6)…..
10 กรกฎาคม 25x7	45 วัน	…..(2)……..	54,000 บาท	10%	..…(7)…..

9 สิงหาคม 25x7	30 วัน	…..(3)……	75,600 บาท	..….(5)……..	….882…..
31 สิงหาคม25x7	6 เดือน	…..(4)…..…	39,000 บาท	15%	..…(8)…..

18. บริษัทอินทรา จำกัด มีรายการค้าที่เกิดขึ้นในเดือนกรกฎาคม 25x7 ดังนี้

มิ.ย. 9 นายเอกพจน์ นำตั๋วสัญญาใช้เงินมาชำระหนี้ ตั๋วลงวันที่วันนี้ มูลค่าตั๋ว 75,000 บาท อายุ 60 วัน อัตราดอกเบี้ย 8%

ก.ค. 5 นำตั๋วเงินของนายเอกพจน์ไปขายลดที่ธนาคาร ธนาคาร หักส่วนลด 9%

ส.ค. 6 นายเอกพจน์จ่ายชำระเงินตามตั๋ว

15 ขายสินค้าให้นายอาซี เป็นเงิน 120,000 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30

ก.ย. 1 นายอาซี ชำระหนี้เป็นตั๋วแลกเงิน อายุ 90 วัน อัตราดอกเบี้ย 9%

ต.ค. 1 นำตั๋วของนายอาซี ไปขายลดให้ธนาคาร ธนาคารหักส่วนลด 10%

พ.ย.29 ธนาคารแจ้งว่าตั๋วเงินรับของนายอาซี ขาดความเชื่อถือ มีค่าใช้จ่ายในการแจ้งความ 100 บาท

ธ.ค. 29 นายอาซี นำเงินมาชำระหนี้ให้กิจการ พร้อมดอกเบี้ย

ให้ทำ บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป (1 ปี = 360 วัน)

19. ต่อไปนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับตั๋วเงินรับจากลูกหนี้การค้าของบริษัท แห่งหนึ่ง ดังนี้

บริษัท	จำนวนเงิน	วันที่ออกตั๋ว	อายุ	อัตราดอกเบี้ย
A	50,000	1 มีนาคม 25x7	3 เดือน	16%
B	30,000	15 เมษายน 25x7	60 วัน	12%
C	40,000	10 พฤศจิกายน 25x7	90 วัน	15%

25x7

เม.ย. 1 บริษัทนำตั๋วเงินรับ บริษัท A ไปขายลดให้ธนาคาร ธนาคารหักส่วนลด 12%

มิ.ย. 1 ธนาคารแจ้งว่า สามารถเก็บเงินตามตั๋วเงินรับของบริษัท A จำกัดได้แล้ว

14 กิจการไม่สามารถเรียกเก็บเงินตามตั๋วของบริษัท B

ส.ค. 10 บริษัท B ได้ชำระหนี้ให้กิจการ พร้อมทั้งดอกเบี้ยพ้นกำหนด

25x8

ก.พ. 8 กิจการเก็บเงินตามตั๋วเงินรับของบริษัท C ได้เต็มจำนวน

ให้ทำ บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป สำหรับรายการข้างต้น (พร้อมทั้งคำนวณประกอบ)

20. ต่อไปนี้เป็นรายการเกี่ยวกับตั๋วเงินรับของกิจการแห่งหนึ่งในระหว่างปี 25x7

มิ.ย. 3 ขายสินค้าเชื่อให้นายบันเทิง 15,000 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30

ส.ค. 3 ได้รับตั๋วเงินจำนวน 10,000 บาท กำหนดเวลา 60 วัน ดอกเบี้ย 10% ต่อปี ตั๋วลงวันที่ 3 สิงหาคม 2537 ตั๋วฉบับนี้นายอรุณได้นำมาชำระหนี้ค่าสินค้าที่ซื้อไปเมื่อเดือนพฤษภาคม 25x7

15 รับชำระหนี้จากนายบันเทิง เป็นเงินสด 3,000 บาท อีก 12,000 บาท นายบันเทิงออกตั๋วสัญญาใช้เงิน ลงวันที่ 12 สิงหาคม 25x7 กำหนดเวลา 60 วัน ดอกเบี้ย 15% ต่อปี

ส.ค. 18 นำตั๋วเงินที่ได้รับจากนายอรุณไปขายลดให้ธนาคาร ธนาคารหักส่วนลด 10% ต่อปี

27 นำตั๋วเงินที่ได้จากนายบันเทิงไปขายลดให้ธนาคาร ธนาคารหักส่วนลด 10% ต่อปี

ต.ค. 2 ได้รับแจ้งจากธนาคารว่าเก็บเงินตามตั๋วเงินของนายอรุณไม่ได้ ธนาคารได้หักบัญชีของกิจการแล้ว รวมทั้งค่าแจ้งความอีก 100 บาทด้วย

11 ธนาคารเก็บเงินตามตั๋วของนายบันเทิงได้แล้ว

พ.ย. 1 ได้รับชำระหนี้จากนายอรุณสำหรับหนี้ที่ติดค้างทั้งสิ้นบวกด้วยดอกเบี้ยตั๋วพ้นกำหนดอีก 150 บาท

ให้ทำ บันทึกรายการข้างต้นนี้ในสมุดรายวันทั่วไป